

Ders Adı	Kodu	Yarıyıl	T+U Saat	AKTS	Z / S
İslam Medeniyeti Tarihi	TAR427	7	3 + 0	5,0	Seçmeli
Birim Bölüm	Tarih - Lisans (Yüz yüze)				
Amaç	Bu dersin amacı, İslam medeniyetinin tarihsel gelişimini, temel kurumlarını ve düşünsel birikimini anlamaktır. Öğrencilere, İslam dünyasının kültürel, bilimsel ve toplumsal katkılarını analiz etme becerisi kazandırmak hedeflenmektedir. Ayrıca farklı dönemlerde ve coğrafyalarda şekillenen İslam medeniyetinin bugünkü dünyaya etkileri değerlendirilir.				
Ders İçeriği	Bu ders, İslam medeniyetinin tarihsel gelişimini, temel kaynaklarını ve etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. İslâm medeniyeti, Kur'an-ı Kerim ve Hz Muhammed'in sunneti temel alınarak şekillenmiştir. Dersin ilk bölümünde, İslâm öncesi Arap yarımadasının sosyo-kültürel yapısı ele alınır. Hz Muhammed'in risalet dönemi ve ilk Müslüman toplumun oluşumu ayrıntılı olarak incelenir. Hicret ve Medine dönemi, İslâm toplumunun siyasal ve sosyal yapısının temelini oluşturur. Dört Halife dönemi, adalet anlayışı ve yönetim biçimi açısından değerlendirilir. Emevîler ve Abbâsîler dönemlerinde İslâm medeniyetinin yayılma süreci ele alınır. Bu dönemlerdeki bilim, sanat ve düşünür alanındaki gelişmeler incelenir. İslâm medeniyetinin Endülüs ve Orta Asya'daki yansımalarına özel olarak yer verilir. İslâm filozofları (Farabi, İbn Sina, Gazali, İbn Rüşd vb.) üzerinden entelektüel birikim değerlendirilir. İslâm hukukunun (fıkih) gelişimi ve toplum yapısına etkileri işlenir. Medreseler ve eğitim kurumları İslâm medeniyetinin bilgi üretim merkezleri olarak tanıtılr. İslâm mimarisi, sanat anlayışı ve estetik değerleri analiz edilir. Camiler, saraylar ve kütüphaneler gibi yapılar medeniyetin simgeleri olarak incelenir. İslâm'ın şehirleşme ve mimari üzerindeki etkisi ele alınır. Ticaret yolları, ekonomik sistem ve İslâm'ın iktisadi düzeni değerlendirilir. İslâm medeniyetinde ahlak, toplumsal dayanışma ve adalet ilkeleri tartışılr. Mezheplerin doğusu ve kültürel çeşitliliğe katkısı açıklanır. Selçuklu ve Osmanlı dönemlerinde İslâm medeniyetinin taşıyıcılığı ele alınır. Osmanlı'da vakıf sistemi, toplumsal hizmet ve kültür aktarımı bakımından değerlendirilir. İslâm medeniyetinin Batı dünyasına etkisi (bilim, felsefe, tıp) ayrıntılı biçimde sunulur. Haçlı Seferleri ve Moğol istilaları karşısında medeniyetin direnci ve yeniden toparlanması işlenir. İslâm medeniyetinde kadın, aile ve toplum yapısı irdelenir. Günümüzde İslâm medeniyetinin yaşadığı dönüşüm ve modern dünyadaki yeri tartışılr. Medeniyet kavramı, İslâm medeniyeti özeline teorik olarak değerlendirilir. Medeniyetler arası etkileşimler bağlamında İslâm'ın barışçıl yaklaşımı incelenir. İslâm coğrafyasındaki kültürel ve mezhepsel çeşitlilik açıklanır. Ders kapsamında klasik kaynaklardan ve modern akademik çalışmalarдан yararlanılır. Öğrencilerin farklı dönemlerdeki İslâm medeniyeti unsurlarını karşılaştırması beklenir. Ders, İslâm medeniyetini yalnızca tarihsel değil, aynı zamanda düşünsel ve kültürel bir miras olarak anlamayı hedefler.				
Ders Veren	Prof. Dr. Abdulhalik BAKIR				

Oliver Leaman – An Introduction to Classical Islamic Philosophy, Osman Demir – İslam'da Bilgi ve Bilim,
Ömer Lütfi Barkan – İslam Toplumlarında Sosyo-Ekonomin Yapılar, Patricia Crone – Medieval Islamic Political Thought,
Ragip Hulusi Özdem – Medeniyetimiz Üzerine, Recep Şentürk – İslam Düşünce Atlası, Reinhart Dozy – Spanish Islam,
Richard Bulliet – The Case for Islamo-Christian Civilization, Richard Eaton – Islamic History as Global History,
Robert Irwin – The Middle East in the Middle Ages, Roy Mottahedeh – The Mantle of the Prophet,
Sadık Kılıç – İslam Medeniyetinde Ahlak ve Hikmet, Saffet Köse – İslam Ahlak Düşüncesi,
Seyyed Hossein Nasr – Science and Civilization in Islam, Sezai Karakoç – İslam Toplumunun Ekonomik Yapısı,
Süleyman Uludağ – İslam'da Eğitim ve Öğretim, Şaban Ali Düzgün – İslam'ın Yeniden Anlamlandırılması,
Tamara Sonn – A Brief History of Islam, Tariq Ramadan – In the Footsteps of the Prophet, Thomas Arnold – The Preaching of Islam,
Wheeler Thackston – The History of al-Tabari, William R. Polk – Understanding Islam, Yasin Aktay – İslam Sosyolojisine Giriş,
Yaşar Kandemir – İslam'da Ahlak ve Medeniyet, KAYNAKLAR, .. Abdülkadir el-Bağdâdî – el-Hizânetü'l-Âdâb, Belâzûrî – Fütûhu'l-Büldân,
Beyhâkî – Dâlîü'n-Nübüwe, Dînevî – Ahbâru't-Tâvîl, Ebû Şâme – Kitâbu'r-Ravdatayn, Ebû'l-Fidâ – Târîhu'l-Muhtaşar fi Ahbâri'l-Beşer,
Ebû'l-Meâlî – Târîhu'l-Halîfe, Ebû'l-Mehâsîn – en-Nûcûmûz-Zâhire, Hamdullah Müstevî – Târîh-i Gûzide,
Hamza el-İsfahânî – Târîhu Hamza el-İsfahânî, İbn Abdi Rabbih – el-İkdü'l-Ferîd, İbn Abdilberr – el-İstî'âb, İbn Abdirabbih – el-İkdü'l-Ferîd,
İbn Akîl – el-Vaznû'l-Kebîr, İbn Asâkir – Târîhu Dîmaşk, İbn Bâbûye – el-İmâlî, İbn Battûta – Tuhfetü'n-Nuzzâr, İbn Bessâm – edh-Dhakîre,
İbn Cevzî – el-Muntazam, İbn Cübeyr – Rihle, İbn Ebî Dûnya – Kitâbû'l-Vera, İbn Ebî Şeybe – el-Musannef, İbn Ebî Usaybia – Uyûnû'l-Enbâ,
İbn Enbârî – Nuzhetü'l-Elbâb, İbn Fazlullah el-Ömerî – Mesâlikû'l-Ebsâr, İbn Ferhûn – Dîbâcû'l-Müzheb, İbn Habîb – el-Muhabber,
İbn Hacer el-Askâlânî – el-İsâbe fi Temyîzi's-Sahâbe, İbn Hacer el-Heytemî – el-Fetâvâ el-Hadîsiye, İbn Haldun – el-İber,
İbn Haldun – Mukaddime, İbn Hallîkân – el-Vedîz fi't-Târîh, İbn Hallîkân – Muhtasarü't-Târîh, İbn Hallîkân – Vefeyâtü'l-A'yân,
İbn Hammad – Ahbârû'l-Mâhdî, İbn Hazm – Cemhere Ensâbi'l-Arab, İbn Hibban – Sîkât, İbn Hişâm – Sîretü İbn Hişâm,
İbn İshak – Sîretü Resûlîllah, İbn Kesîr – el-Bidâye ve'n-Nihâye, İbn Kuteybe – el-Mârif, İbn Kutluoboğa – Tabakâtü'l-Kurrâ,
İbn Miskeveyh – Tecâribu'l-Ümem, İbn Nuceym – el-Eşbâh ve'n-Nazâir, İbn Receb el-Hanbelî – Tabakâtü'l-Hanâbile,
İbn Rûşd – Bidâyetü'l-Müctehid, İbn Sa'd – Tabakâtü'l-Kebîr, İbn Sînâ – eş-Sîfa (Târîh bölgümleri dahil), İbn Şeddâd – el-A'lâkü'l-Hatîra,
İbn Tâhir el-Makdisî – el-Bed' ve't-Târîh, İbn Teymiyye – el-Cevâbû's-Sâhih, İbn Teymiyye – Mîhâcû's-Sünne, İbn Tuþeyl – Hayâ b. Yakzân,
İbn Zeyyât – el-Mu'cem, İbnü'l-Ârâbî – el-Anvâr, İbnü'l-A'zam el-Kûfi – Fütûhu's-Şâm, İbnü'l-Ahmer – el-Bârek fi Târîhi'l-Endelüs,
İbnü'l-Attâr – Târîhu'l-Bağdâd, İbnü'l-Azrak – Bedâi'ü's-Sîl, İbnü'l-Bâzî – Muhtasar Târîhu'l-Hulefâ,
İbnü'l-Bennâ el-Merrâkûşî – Risâle fi Târîh, İbnü'l-Cevâlîki – el-Mu'arrab, İbnü'l-Cevherî – es-Sîhâh,
İbnü'l-Cevzî – el-Muntazam fi Târîhi'l-Mûlûk ve'l-Ümem, İbnü'l-Cevzî – Sifatü's-Safve, İbnü'l-Esbahâni – el-Ağânî,
İbnü'l-Esîr – el-Kâmil fi't-Târîh, İbnü'l-Esîr – Üsûdü'l-Gâbe fi Ma'rifeti's-Sahâbe, İbnü'l-Fakîh el-Hemedânî – Kitâbû'l-Büldân,
İbnü'l-Fetûh – Kitâbû'l-A'râs, İbnü'l-Furât – Târîhu İbnü'l-Furât, İbnü'l-Hatîb – el-Ihâta, İbnü'l-İmâd el-Hambelî – Şezerâtü'z-Zeheb,
İbnü'l-Kâsim – Kitâbû's-Siyer, İbnü'l-Kayîm el-Cevzîye – Zâdü'l-Meâd, İbnü'l-Kelbî – Ensâb el-Arab, İbnü'l-Kelbî – Kitâbû'l-Esnâm,
İbnü'l-Kiftî – İhbârû'l-Ulemâ, İbnü'l-Mecdî – Târîhu'l-Mecdî, İbnü'l-Mlehî – Târîhu'l-Memâlik, İbnü'l-Muğâfîl – Ahvâl el-İmâm el-E'zâm,
İbnü'l-Mutahhar – Nehcû'l-Belâgâ Şerhi, İbnü'l-Vecîhî – Umdetü't-Talib, İbnü'n-Nedîm – el-Fîhrîst, İbnü'z-Zübeyr – el-Muhtaşar fi't-Târîh,
Kâtip Çelebi – Cihanîmâ, Kâtip Çelebi – Keşfû'z-Zunûn, Makrîzî – el-Hitât, Makrîzî – Kitâbû's-Sûlûk,
Mes'ûdî – Mürûcû'z-Zeheb ve Ma'âdinü'l-Cevher, Nevbahî – Firaku's-Şâfa, Sakâkî – Mftâhu'l-Ulûm, Sebeveyh – el-Kitâb,
Sûyûtî – Târîhu'l-Hulefâ, Şehrîstânî – el-Mlel ve'n-Nihâl, Taberî – Târîhu'l-Ümem ve'l-Mulûk, Vâkidî – Kitâbû'l-Megâzî,
Ya'kûbî – Târîhu'l-Yâkûbî, Zırklî – el-A'lâm, .. ÇALIŞMA ESERLERİ, .. Abdulhalik Bakır – Halife b. Hayat Tarihi,
Abdulhalik Bakır – İhbar'u'l Ulema (Bilginlerin Haberleri), Abdulhalik Bakır – Ortaçağ Tarih ve Medeniyetine Dair Çeviriler I,
Abdulhalik Bakır – İhbar'u'l Ulema (Bilginlerin Haberleri), Abdulhalik Bakır – Ortaçağ Tarih ve Medeniyetine Dair Çeviriler I,
Abdurrahman Küçük – İslam Medeniyeti Ders Kitabı, Adam Mez – The Renaissance of Islam,
Ahmet Ağırakça – İslam Medeniyetinin Temelleri, Ahmet Altungök – Akademik Açıdan Klasik Dönemde İslam,
Ahmet Kavas – Afrika'da İslam, Ahmet Yaþar Ocak – Türkler, Müslümanlık ve Osmanlılar, Ali Bakkal – İslam Medeniyeti Tarihi,
Ali Bardakoðlu – Din ve Medeniyet, Ali Durusoy – İslâm Medeniyetinde Fıkıh Kültürü, Ali Şeriatî – İslâm ve Medeniyet (çeviri),
Ali Yardım – İslâm Medeniyeti ve Avrupa, Aliya İzzetbegoviç – Doğu ile Batı Arasında İslâm,
Andrew Rippin – Muslims: Their Religious Beliefs and Practices, Averroes (İbn Rûşd) – The Distinguished Jurist's Primer (çeviri),
Avital Wohlman – Al-Ghazali's Politics, Bekir Karlıga – İslâm Medeniyeti Atlası, Bernard Lewis – The Arabs in History,
Bruce Lawrence – Shattering the Myth: Islam Beyond Violence, Carole Hillenbrand – Islam: A New Historical Introduction,
Cevat Îzgi – Osmanlı Medreselerinde İlim, Chase F. Robinson – Islamic Historiography, Yusuf Şevki Yavuz – İslâm Düşünce Tarihi,
Zekeriya Güler – İslâm Kültür ve Medeniyet Tarihi, Dale F. Eickelman – Muslim Politics,
David Morgan – Medieval Persia and the Rise of Islamic Civilization, David Waines – An Introduction to Islam,
Ebrahim Moosa – What Is a Madrasa?, Ekmeleddin İhsanoðlu – Bilim Tarihi Açısından İslâm Medeniyeti,
Enver Ziya Karal – İslâm Dünyasında Eğitim, Ercümen Özkan – İslâm'ın Evrenselliği Üzerine, Ernest Renan – Averroes and Averroism,
Ethem Ruhi Fiðlî – Çaðdaþ İslâm Düşüncesi, Fazlurrahman – Islam and Modernity, Fikret Karþık – İslâm Hukukunun Evrimi,
Frank Griffel – Al-Ghazali's Philosophical Theology, Franz Rosenthal – Knowledge Triumphant,
Fred Donner – Muhammad and the Believers, George Makdisi – The Rise of Colleges, Gustave Le Bon – La Civilisation des Arabes,
Halil İnalçık – Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Medeniyet, Hamid Dabashi – Islamic Liberation Theology,
Hasan Onat – İslâm'da Yenilik ve Deðişim, Hilmi Ziya Ülken – İslâm Düşüncesi Tarihi, Hugh Kennedy – The Courts of the Caliphs,
Hüseyin Atay – İslâm'da Bilgi ve Bilim Anlayışı, İhsan Fazlîoglu – İslâm Bilim Tarihine Giriş, İhsan Süreyha Sırma – İslâm Tarihi Üzerine,
İlhan Kutluer – İslâm Felsefesi Üzerine Yazilar, İsmail Doðan – Eğitim Sosyolojisi ve İslâm Medeniyeti,
İsmail Kara – Cumhuriyet Türkiye'sinde Bir Mesele Olarak İslâm, Jack Goody – Islam in Europe,
James E. Lindsay – Daily Life in the Medieval Islamic World, John L. Esposito – Islam: The Straight Path,
Jonathan Bloom & Sheila Blair – Islamic Arts, Josef van Ess – The Flowering of Muslim Theology,
Khaled Abou El Fadl – The Great Theft: Wrestling Islam from the Extremists, Malise Ruthven – Islam in the World,
Marshall G. S. Hodgson – The Venture of Islam, Mehmet Ayðin – İslâm Düşüncesinin Yapısı,
Mehmet Görmez – İslâm Medeniyetinde İnsan ve Değer, Mehmet Zahit Tiryaki – İslâm Medeniyetinde Şehir,
Michael Bonner – Jihad in Islamic History, Michael Cook – Commanding Right and Forbidding Wrong,
Michael Sells – Approaching the Qur'an, Mohammad Arkoun – The Unthought in Contemporary Islamic Thought,
Montgomery Watt – Islamic Philosophy and Theology, Murat Sülün – İslâm Medeniyeti ve İktisat,
Mustafa Çaðrîci – İslâm Medeniyetinde İnsan ve Ahlak, Mustafa Kara – Tasawuf ve Tarikatlar Tarihi, Mustafa Öztürk – Kur'an ve Medeniyet,
Nevzat Yalçıntaş – İslâm ve Batı Medeniyetleri, Noah Feldman – The Fall and Rise of the Islamic State,
Norman Daniel – Islam and the West: The Making of an Image, Nurettin Topcu – İslâm ve İnsan

Ders Kaynakları

Hafta	Konu
1	İslam Medeniyetine Giriş
2	İslam Medeniyetinin Temelleri
3	İslam Medeniyetine Türklerin Katkıları
4	İslam Medeniyetine Arapların Katkıları
5	İslam Medeniyetine İranlıların Katkıları
6	İslam Kültür Medeniyetin Üzerinde Uzakdoğu Medeniyetleri ile Bizans'ın Etkisi
7	İslam Sanatı
8	Ara Sınav
9	İslam Mimarisi
10	İslam Şehirciliği
11	İslam Kurumları
12	Dini Kurumlar ve Vakıflar
13	Sanayi ve Endüstri Kolları
14	İslam Medeniyeti Hakkında Tartışmalar
15	Genel Değerlendirme
16	Yarıyıl Sonu Sınavı

Ders İş Yükü		Çalışma Türü / Öğretim Metotlar	Süresi (Saat)	Sayı
Dinleme ve anlamlandırma		Ders	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler		Özel Destek / Yapısal Örnekler	12	1
Dinleme ve anlamlandırma, gözlem/durumları işleme, eleştirel düşünme, soru geliştirme		Tartışmalı Ders	14	3
Önceden planlanmış özel beceriler		Rol Yapma / Drama	14	2
Ara Sınav 1			1	1
Kısa Sınav 1			1	1
Final			1	1
Ders İş Yükü:			127	
AKTS (Ders İş Yükü / 25.5):			4,98	

Program Çıktıları	
1	Tarihi olayları anlamak için kronolojinin ve salt anlatının yeterli olmayacağı, farklı bilim dallarının sağlayacağı imkânlarından yararlanmak gerekiğinin farkına varmıştır.
2	Alanyayla ilgili yapılmış herhangi bir araştırmayı özgün ve bilimsel yeterlilikte bir çalışma olup olmadığı tayin edebilir.
3	Tarih disiplini ile ilgili konularda uzman ya da bilgisi olmayan dinleyicileri bilgilendirir, onlara elde ettiği bulgularla ilgili düşüncelerini açık bir biçimde yazılı ve sözlü olarak ifade eder.
4	Sosyal bilimlerin sağladığı metodolojik ve kuramsal imkanları kullanarak tetkik, tahlil ve teşhis yapabilme yeteneğine sahiptir.
5	Sahasıyla ilgi çalışmaları yetkin bir şekilde ve inisiatif kullanarak yapabilir.
6	Araştırmaları esnasında karşılaştıracak engelleri nasıl aşacağını bilir ve çözümleri uygular.
7	Çalışmaları sırasında bilimsel ahlaki değerleri bir an olsun unutmadan, bunlara sadık kalır.
8	Tarihçinin sürekli çalışması ve sahasıyla ilgili yayınları takip etmesi gerektiğini bilir. Bunları takip ederken, yeni gelişmelerden ve varılan bilimsel sonuçlardan haberdar olur. Bu sayede bilimsel heyecanını sürekli canlı tutar ve akademik körelmeye maruz kalmaz.
9	Çalışmalarının sonuçlarının sadece meslektaşlarına değil, çeşitli toplumsal kesimlere de ulaşmasını sağlar.
10	Ülkenin kültürel, medeni ve milli varlığının gelişmesi için bu sonuçları azami ölçüde kullanır.
11	Bir sosyal bilimci olduğunun farkında olarak toplumla bağlarını hem mesleki, hem de insanı anlamda güçlü tutar.
12	Kaynak dillerini bilir. Tarih alanında yapılmış güncel araştırmaları takip ederek yeterli düzeyde anlayabilir ve meslektaşları ile iletişim kurabilecek düzeyde yabancı dil bilgisine sahip olmayı amaç edinir.
13	Tarih alanının gerektirdiği bilgisayar yazılımı ve donanımı bilgisine sahiptir; bilişim ve iletişim teknolojilerini kullanır.
14	Tarih metodolojisini kullanarak, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, yorumlama ve sentez yapma becerilerine sahiptir ve alanyayla ilgili çalışmalarını bağımsız veya ortak çalışma olarak yürütebilir.

Ders Öğrenme Çıktısı - Program Çıktıları (1 - 5 Puan Aralığı)

Ders Öğrenme Çıktısı	PÇ 1	PÇ 2	PÇ 3	PÇ 4	PÇ 5	PÇ 6	PÇ 7	PÇ 8	PÇ 9	PÇ 10	PÇ 11	PÇ 12	PÇ 13	PÇ 14
İslam medeniyetinin tarihsel gelişim süreçlerini ve temel kaynaklarını tanımlar.	3	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4	5	4
İslam dünyasındaki bilim, düşünce, sanat ve mimari alanlarındaki katkıları analiz eder.	5	4	5	4	5	3	4	3	4	3	4	3	4	3
İslam medeniyetinin farklı dönem ve coğrafyalarda gösterdiği çeşitliliği karşılaştırmalı olarak değerlendirir.	4	5	4	5	4	5	4	4	3	4	3	4	5	3
İslam kültür ve medeniyetinin günümüz toplumları üzerindeki etkilerini yorumlar.	4	5	4	3	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4
Medeniyetler arası etkileşim bağlamında İslam medeniyetinin küresel uygarlığa katkılarını açıklar.	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4	5	4	3	4
Ortalama Değer	3,8	4,4	4,6	4	4,4	4	4,2	3,8	4	3,8	4	3,8	4,4	3,6